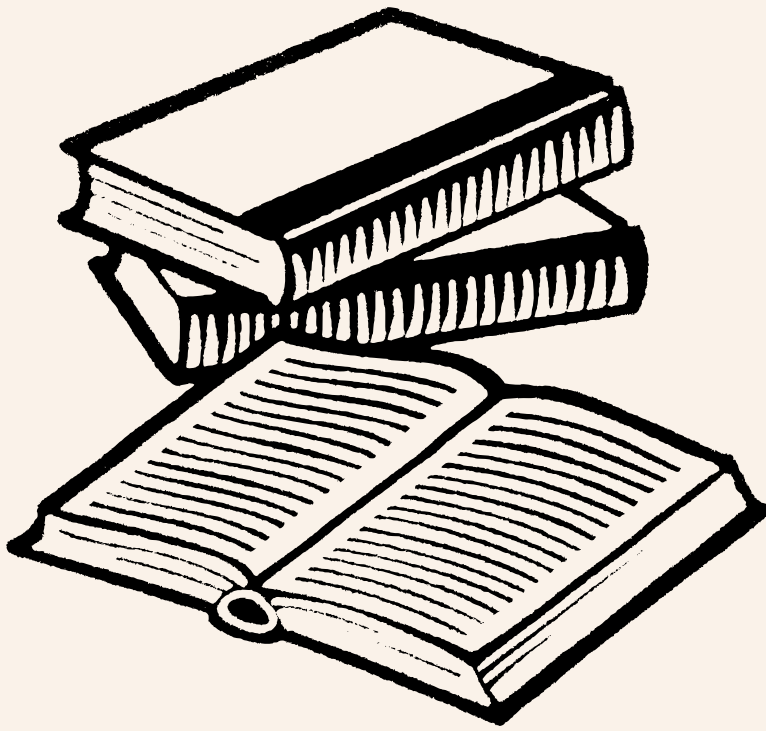

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU

ÖĐRET MEN KILAVUZU

VAN İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĐÜ
ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
2024

OTİZM SPREKTRUM BOZUKULUĞU NEDİR?

Günümüze kadar yapılan tanımları ve görüşleri Rutter ve arkadaşları dört ana başlık altında toplamıştır:

- 1- Otizmin ortaya çıkma sıklığı 30 aylıktan önce görülmektedir.
- 2- Çocukların konuşma ve dil gelişiminde belirgin bir gecikme söz konusudur.
- 3- Zihinsel gelişimle ilişkisi olmayan, ancak sosyal gelişimle ilgili bir yetersizlik söz konusudur.
- 4- Belirgin davranışları arasında kalıplaşmış oyun, aynılığı koruma ve değişikliğe karşı tepki gösterme yer almaktadır.

Erken çocukluk döneminde görülmeye başlayan, sosyal etkileşim ve iletişim bozukluğu ile ilgi ve etkinliklerin belirgin sınırlılığı gibi özelliklerle kendini gösteren yaygın gelişimsel bozukluk durumudur

Otizm, ilk olarak 1943 yılında Amerikalı çocuk psikiyatristi Leo Kanner tarafından "Erken Çocukluk Otizmi" olarak adlandırılmıştır.

Otizm, daha sonraki yıllarda çeşitli kurullar ve kişiler tarafından da incelenerek Kanner'in tanımı geliştirilmiştir.

Otizm belirli sınırların dışına çıkamayan veya tekrarlayan davranış kalıplarını içerir. Otizm spektrum bozukluğu içinde kullanılan "spektrum" terimi, geniş bir yelpaze üzerine yayılmış semptomları ve semptomların derecesini ifade eder.

OTİZM SPREKTRUM BOZUKULUĞU NEDİR?

Otizmin gittikçe önem kazanması ve bu alandaki çalışmaların da artması sonucu, birbirinden farklı çalışmalar doğrultusunda değişik davranış özelliklerinin olabileceği öne sürülmüş ve çeşitli yorumlar yapılmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda Amerikan Psikiyatri Derneği'nin öne sürdüğü DSM III-R (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental-Disorders) ölçütünde yer alan özellikler benimsenmiştir.

SOSYAL ETKİLEŞİM BECERİLERİ

1. Çevresindeki bireylerin farkında olmama.
2. Kendisinin rahat ve güvenli olabileceği ortamı seçme becerisinin olmaması.
3. Taklit davranışının yetersizliği ya da hiç olmaması.
4. Sosyal oyun davranışının yetersizliği ya da hiç olmaması.
5. Arkadaşlık ilişkilerindeki yetersizlik.

DİL GELİŞİMİ BECERİLERİ

1. Karşılıklı iletişimin olmaması.
2. Sözel olmayan normal dışı iletişimin kurulması.
3. Yaratıcılığın olmayışı.
4. Sözel dilin kullanımındaki farklılık.
5. Konuşmanın içeriği ve şeklinde normalden farklılık.
6. Karşılıklı dialog kurmada yetersizlik.

DAVRANIŞSAL ÖZELLİKLER

1. Stereotip (kendiliğinden başlayan ve tekrar edilen) hareketler sergileme.
2. Nesnelerin daha çok ayrıntılarıyla ilgilenme.
3. Çevredeki değişikliklere karşı tepki gösterme.
4. Günlük yaşamla ilgili alışkanlıkların değişimine karşı çıkmama.
5. İlginin son derece sınırlı olması.

OTİZMLİ ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

01.

02.

Motor Gelişim Özellikleri :

Otizmlı çocukların ip atlama, dans, yüzme gibi büyük kas motor becerilerin kullanılmasını gerektiren bazı hareketleri taklit etme yetilerinin çok az ya da hiç olmamasına bağlı olarak daha geç öğrendikleri görülmektedir. Kâğıt kesme, kutu içine küp atma ve ipe boncuk dizme gibi küçük kas motor becerilerinin de oldukça zayıf olduğu gözlenmektedir.

Otizmlı çocukların duruşlarında, ellerini kullanmada zaman zaman normalden farklı bir görünüm sergiledikleri görülmektedir. (Parmak uçlarında yürüme, belli hareketleri tekrar etme, tek ayağı üzerinde ileri geri sallanma, kendi etrafında dönme vb.) Bununla birlikte hiperaktif (çok hareketli) veya hipoaktif (az hareketli) olmaları da diğer motor davranış özellikleri olarak kabul edilmektedir.

Duyusal Özellikler: Otizmlı çocukların çevrelerindeki duyuşal uyarılara çok farklı tepkiler vermelerine karşın, yeni bir nesneyi genellikle koklayarak, yalayarak ve parmaklarını üzerinde gezdirerek tanımaya ve keşfetmeye çalıştıkları gözlenmektedir. Bazı duyuşal uyarıcılara karşı tepkileri bunlardır:

a)İşitsel Uyarılara Karşı Tepkileri : Seslere karşı çok değişik tepkiler gösteren otistik çocukların, erken çocukluk döneminde bazı seslere hiçbir tepki vermemesi, çocukta işitme problemi olduğu düşüncesini çağırıştırılmaktadır.

b)Görsel Uyarılara Karşı Tepkileri : Otizmlı çocukların insan yüzüne ve çevrelerindeki birçok nesneye bakmamalarına karşın, hareket eden, dönen ya da parlak olan bazı nesnelere çok uzun bakabildikleri, bazılarının zaman zaman ışıktan rahatsız oldukları hatta karanlık bir odada daha rahat ettikleri görülebilmektedir.

c) Acı, Sıcak, Soğuşa Karşı Tepkiler : Bu tepkiler bazı çocuklarda acıyı, sıcaklığı ve soğuşu fark etmeme şeklinde ortaya çıkarken, bazılarında ise, soğuk suyla ellerini yıkarken ağlama, eline iğne battığı zaman çığlık atma gibi aşırı duyarlılıklar şeklinde de görülebilmektedir.

d) Dokunulmaya Karşı Tepkiler : Herhangi bir kimse tarafından dokunulmaya, kucağa alınmaya tepki gösteren otizmlı çocuklar, fiziksel teması reddetmekte ve çevreleriyle ilişki kurmaktan kaçınırlar.

03.

Sosyal Gelişim Özellikleri :

A.Kucağa alındığında sarılmama, annenin sesine tepki vermeme gibi davranışları gösteren otizmlı çocukların çoğuşu, anneye bağımlılık davranışının yoksunluğunu göstermektedirler.

B.Sevgi ve güvende olma gereksinimi yönüyle diğer bireylere fiziksel yaklaşma davranışları görülmemektedir.

C.Otizmlı çocukların zamanlarının çoğuşunu tek başına oynayarak geçirdikleri ve anne-babaları ile iletişim kurmadıkları gözlenmiştir.

D.Çevreyle ilgili en ufak değişikliklerin karşısında çok duyarlı olabildikleri halde insan yüzü ve karşılıklı iletişim bu çocuklar için çok az önem taşımaktadır.

E.Otizmlı çocuklarda oyun becerisi, sembolik düşüncenin kazanıldığı duyuş motor döneme paralel olarak gelişmemektedir. İletişim ve hayal gücünden yoksun olmaları nedeniyle diğer çocukların oyununa katılmazlar.

OTİZMLİ ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

04.

Dil ve İletişim Özellikleri :

Çevredeki bireylerle iletişim kurmada yetersiz olma otizmin en belirgin özelliklerinden biri olarak belirtilmektedir.

a) Sözel Olmayan İletişim : Temel duyguları (mutluluk, üzüntü vb.) ifade etmede güçlük, karşısındaki kişinin yüzüne ve gözüne bakmama, karşılıklı iletişim kurmak istemediğinde bağırma, vurma, çılgık atma gibi özellikler göstermektedirler.

b) Sözel İletişim : Otizmlı çocukların dil gelişimlerinde, hiç konuşmama, sadece bir-iki kelime söyleme, çok kelimeyle anlamsız konuşma, ekolali konuşma, zamirleri karıştırma, konuşulanları anlamada güçlük çekme, gramer bozuklukları ve telâffuz güçlüğü gibi özellikler görülmektedir.

05.

Zihinsel Gelişim Özellikleri :

Otizmlı çocukların zekâ düzeylerini belirleyen testleri kullanmada güçlükler olması ve bu çocukların testlerde düşük performans göstermeleri zekâ bölümlerinin tespitini zorlaştırmaktadır.

Son yapılan araştırmalar temel problemin zihinsel gelişim alanında olduğunu belirtmekte ve bu konudaki tartışmalar zihinsel yetersizliğin birinci olarak dil ve iletişim problemlerine yol açtığı, ikinci olarak da davranışsal ve duyuşal güçlüklerle neden olduğu yönünde yoğunlaşmaktadır.

06.

Davranış Özellikleri :

İnsana karşı tepkisiz davranma, sosyal etkileşimlerden geri çekilme gibi davranış özellikleri olduğu belirtilebilir.

a) Duyuşal Tepkiler:

1) Özel Korkular : Sudan korkma, ayakkabı ayağını sıktığı için ayakkabı giymeyi istememe gibi.

2) Tehlikelerin Farkında Olmama : Yüksek bir duvarın üzerinde yürüme vb.

3) Nedensiz Gülme ve Ağılama Davranışları Gösterme.

4) Değişikliklere Karşı Tepki Gösterme : En küçük bir değişiklik onların sevinç çılgınlıklarına ya da öfke nöbetlerine yol açabilmektedir.

b) Davranış Problemleri : Öfke nöbetleri, çevresine zarar verici davranışlar, kendisine zarar verici davranışlar, stereotip vücut hareketleri (kendiliğinden başlayan hareketler) otizmlı çocuklarda görülen davranış problemleridir.

07.

Özel Beceriler :

Bunlar genellikle konuşma becerisi soyut anlam içermeyen türden becerilerdir. Otobüs hareket saatleri, sayılar vb. ayrıntılar ilgili bazı görsel yetenekler şeklinde de ortaya çıkabilmektedir. Kendi kendine okuma-yazma öğrenebilme, okuduğunu anlamasa da akıcı bir şekilde okuyabilme, kısa sürede ezberleyebilme gibi iyi bir belleğe sahip olan erken gelişmiş kavramsal veya görsel-motor yetenekleri olan otistik çocuklara da rastlanmaktadır.

EĞİTİMDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

1. Eđitime ocuđun Performansı Alınarak Başlanması
2. Çocuklara Bireysel Eđitim Plânı Uygulanması
3. İlerlemelerin Kaydedilmesi ve Deđerlendirilmesi
4. İletişim Problemleri Üzerinde Durulması
5. Problem Davranışların Ortadan Kaldırılması
6. Yapılandırılmış Eđitim-Öđretim Ortamlarının Hazırlanması
7. Öđretimde Kullanılacak Araç-Gereçlerin İşlevsel Olması
8. Öđretilecek Becerilerin Belirlenmesi
9. Etkinliklerin Düzenlenmesi
10. Zamanın Düzenlenmesi
11. Kaynaştırma Programına Yer Verilmesi
12. Eđitimde Sürekliliđin Sađlanması
13. Ailenin Eđitime Katılımının Sağlanması

BİR ÖĞRETMEN
SAYISIZ YAŞAM
DEMEK...

